

О међународној конференцији **Словакистика у контексту: традиција и перспективе** одржаној у Београду, 19–21. априла 2023.

Приказала **Марина Ј. Шимак Спевакова**, Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет, Др Зорана Ђинђића 2, 21000 Нови Сад, Србија,
marina.simak@ff.uns.ac.rs

 <https://orcid.org/0000-0003-0978-6954>

На Филолошком факултету Универзитета у Београду одржана је од 19. до 21. априла 2023. године међународна конференција *Словакистика у контексту: традиција и перспективе* у организацији Групе и Лектората за словачки језик, књижевност и културу. Конференција је уприличена поводом обележавања 70. годишњице постојања високошколске словакистике и 25. годишњице оснивања Лектората за словачки језик и културу на београдском Филолошком факултету. У хибридној форми, директним и онлајн путем, у пленарном делу заседања и кроз рад у секцијама изложено је преко 70 пријављених реферата из више од 30 словакистичких центара из земаља региона и Европе. Организатори конференције су истакли неколико циљева, међу којима сагледавање традиције, савременог стања и контекста словакистичких истраживачких анализа, подстицање нових професионалних веза, као и изражавање захвалности оним институцијама и појединцима који су допринели оснивању и расту београдске словакистике. Приликом свечаног отварања, чланови Групе за словачки језик, књижевност и културу захвалили су се руководству Филолошког факултета, Амбасади Словачке Републике у Београду, Министарству школства, науке, истраживања и спорта Словачке Републике, те Центру за словачки као страни језик *Studia academica Slovaca* Универзитета Коменски у Братислави.

Уводно излагање у пленарном заседању конференције имао је Михал Харпањ (prof. Dr. Michal Harpáň, Dr. h. c.), редовни професор новосадске словакистике у пензији и дугогодишњи сарадник словакистике у Београду, који је говорио о наративним стратегијама у роману *Letmý sneh* (*Летимичан снег*) Павела Виликовског. Јан Гбур (prof. PhDr. Ján Gbúr, CSc.) са Универзитета Павел Јозеф Шафарик у Кошицама (Словачка Република) одржао је предавање

о контекстима рецепције и приближавања дела Павела Орсага Хвијездослава савременом читаоцу. Марта Соучкова (prof. PhD. Marta Součková, PhD.) са Универзитета у Прешову (Словачка Република) представила је релацију од аутобиографије до аутофикције у словачкој прози после 1989. године. На лингвистичке теме у пленарном делу конференције говорили су професори из Словачке Републике, Владимир Патраш (prof. PaedDr. Vladimír Patráš, CSc.) са Универзитета Матеј Бел у Банској Бистрици, Ољга Оргоњова (prof. PhD. Oľga Orgoňová, CSc.) са Универзитета Коменски у Братислави и Мартина Иванова (prof. Mgr. Martina Ivanová, PhD.) са Прешовског универзитета. Учесницима конференције су приближили нова истраживања стилских карактеристика вербалних онлајн дискусија кроз конфронтацију њиховог комуникацијског и аксиолошког потенцијала (Владимир Патраш), употребу језика у дигиталној ери (Ољга Оргоњова), те концепцијске стратегије и дефинисање значења приликом састављања *Речника савременог словачког језика* (Мартина Иванова).

У секцијским излагањима пажња је посвећена представљању актуелних истраживања лингвистичких, књижевних, методолошких, културолошких, историјских и преводилачких тема. Јурај Долњик (prof. PhD. Juraj Dolník, DrSc.) из Словачке бавио се конфронтацијом словачке језичке културне традиције у лингвистичком и јавном простору. Мирослав Дудок (prof. PhD. Miroslav Dudok, DrSc., Словачка) је путем онлајн излагања представио истраживања како прекомерне, тако и недовољне употребе лингвема у језику, фокусирајући се на словачки, односно српски језик припадника словачке заједнице у Војводини. Мира Набјелкова (doc. PhD. Mira Nábělková, CSc.) са Карловог универзитета у Прагу пратила је културни, публицистички и књижевни живот химне *Хеј, Словени/Хеј, Словаци* у 19. и 20. веку. Јана Пекаровићова (doc. PhD. Jana Pekarovičová, PhD.) из Словачке се, представљајући двојезичну словачко-српску публикацију *Прва помоћ на словачком*, бавила формама креативне подршке ширењу словачког језика у вишејезичном простору. Ана Макишова (prof. Dr. Anna Makšová) и Јасна Ухларијева (prof. Dr. Jasna Uhláriková) из Новог Сада усредсредиле су се на превод општих и властитих именица на словачки језик, те на проблематику словачко-српске хомонимије. Значајан допринос сагледавању стања у европским словакистичким педагошким и истраживачким центрима омогућила су излагања о раду словакиста у Катовицама (Пољска) Мариоле Шимчак-Розлах (Dr hab. Mariola Szymczak-Rozlach, prof. UŚ) и Силвије Сојде (dr Sylwia Sojda), о словакистици у Брну (Чешка) Ане Зеленкове (doc. PhD. PaedDr. Anna Zelenková, Ph.D.), у Великом Тарнову (Бугарска) Данијеле Константинове (доц. д-р Даниела Божићарова Константинова), док је наставу словачке књижевности на универзитету у Загребу представила Зринка Стичевић-Ковачевић (dr.sc. Zrinka Stričević Kovačević, izv. prof.). О словакистичким темама у часопису *Славистика* размишљала је Стефана Пауновић-Родић (доц. др Стефана Пауновић Родић, Београд), а допринос лингвиста из редова војвођанских Словака који су предавали на Филолошком факултету у Београду сагледала је Зузана Тирова (doc. Dr. Zuzana Týrová, Нови Сад). Књижевнонаучна истраживања су имала у фокусу наративно онеобичавање путем гротеске у

стваралаштву Ванде Розенбергове у излагању Адама Светлика (prof. Dr. Adam Svetlík, Нови Сад) и грађење мита о обећаној земљи у књижевном стваралаштву војвођанских Словака у реферату Зузане Чижикове (prof. Dr. Zuzana Čížiková, Београд). Интертекстове као преводилачки проблем у постмодерној књижевности приказала је Марина Шимакова Спевачова (prof. Dr. Marína Šimáková Speváčová, Нови Сад). Књижевноисторијским темама, попут анализе елегија Јураја Рохоња, посветила се Ерика Бртањова (doc. PhDr. Erika Brtáňová, CSc., Словачка), док је Михал Бабјак (doc. PhDr. Michal Babiak, CSc., Словачка) изложио шири контекст рецепције текстова истог аутора. Културне односе између породице Шафарик и Лешка предочио је Мартин Браксаторис (Mgr. Martin Braxatoris, PhD., Словачка). Ивица Хајдучекова (doc. PaedDr. Ivica Hajdučeková, PhD.) из Словачке осветлила је иновативан начин вредновања знања студената из области књижевне теорије. Представљена су и четири хијерархијска модела интерпретације дечије књижевности у циљу систематичног образовања студената за рад са текстом поменуто књижевности у реферату Габријеле Магалове (doc. PhDr. Gabriela Magalová, PhD., Словачка). Тематици и поетици дечије књижевности, те лингвистичким истраживањима лексике и дечијих аналогизама предшколаца посветиле су се и Патриција Карнишова (Mgr. Patrícia Karnišová), Данка Љешкова (Mgr. Danka Lešková, PhD.), Ивета Гал Джевјецка (Mgr. Iveta Gal Drzewiecka, PhD.), Александра Брестовичова (PhDr. Alexandra Brestovičová, PhD.) и Јана Кичура Соколова (PhDr. Jana Kičura Sokolová, PhD.) из Словачке. Мартин Пребуђила, одговорни уредник у Радио-телевизији Војводина, пригодним рефератом приближио је професионални допринос Михала Филипа оснивању и расту београдске словакистике.

У наставку међународне конференције представљена су дијалектолошка истраживања словачког језика, као и методолошки аспекти изучавања словачког као страног језика. Концепцију и примену иновативних техника при састављању Речника словачких дијалеката изнела је Катарина Балекова (Mgr. et Mgr. Katarína Balleková, PhD., Словачка), источнословачким дијалектом бавио се Јозеф Билски (PhDr. Jozef Bilský, PhD., Словачка), а о дијалектолошким атласима говорили су Љубица Дворњицка (Mgr. Lubica Dvornická) и Мартин Хохол (Mgr. Martin Chochol, PhD.) из Словачке. Проблематику језика места Добшина у Словачкој Републици истраживао је Габријел Рожаи (Mgr. Gabriel Rožai, PhD.). Јурај Раћански (Mgr. Juraj Rágyanszki) сагледавао је језик евангеличких Словака у одабраним историјским текстовима у Мађарској у 19. веку, а Самуел Коруњак (Dr. Samuel Koruniak) из Немачке посветио се урбанонимима у језику војвођанских Словака у међуратном периоду. Методолошка изучавања и искуства са наставом словачког језика као страног презентовали су истраживачи из Словачке, Словеније, Бугарске и Хрватске. Мартина Иванова (prof. Mgr. Martina Ivanová, PhD.), Мирослава Кисељова (Mgr. Miroslava Kysel'ová, PhD.) и Ана Галисова (Anna Gálisová, PhD.) из Словачке размотриле су проблем савладавања глаголских категорија у учењу словачког као страног језика. Сама Мирослава Кисељова приказала је наставу словачког језика као страног у онлајн простору. О језику и начину изражавања идентитета илочких Словака говорила је Ивана Чагаљ (dr.sc. Ivana Čagalj, doc.)

из Хрватске, а Величко Панајотов (доц. д-р Величко Панајотов) из Бугарске упоредио је фонетски систем бугарског као изворног и словачког као циљног језика, предлажући дигиталне алате за лакше савладавање разлика у поменутом систему приликом учења словачког језика као страног. Иновације алата за учење словачког језика изван Словачке Републике истраживала је Катарина Жењухова (Doc. Mgr. Katarína Žeňuchová, PhD.), а Ева Шпанова (Mgr. Eva Španová, PhD.), такође из Словачке Републике, посветила се развијању усменог изражавања у настави словачког као страног језика. На тему коришћења оноματοпејских речи у циљу лакшег савладавања граматичких категорија у настави словачког као страног језика рад је саопштила Дарија Пивк (Mgr. Darija Pivk) из Словеније. Кристина Ђорђевић (Mgr. Kristina Đorđević, Словачка) анализирао је двочлане називе биљака с компонентом *јабuka*: *jablko*, а рад Петера Грегорика (Mgr. Peter Gregorík, PhD., Словачка) фокусирао се на изражавање субјекта у реченици помоћу метонимије. Романа Кролчицова (Mgr. Romana Krolčíková, Словачка) је анализирао употребу англицизама у савременом словачком језику, а докторанткиња Лаура Белицајова (Mgr. Laura Jagelková (Belicaјová)), такође из Словачке, приближила је етнолингвистичка истраживања језика пограничног словачко-пољског региона. Учесници секција посвећених књижевним и темама из културе сазнали су нешто више о мањинском *Чабјанском календару* (*Čabiansky kalendár*) у излагању Тинде Тушкове (Doc. PhDr. Tünde Tušková, PhD.), о Словацима и словачком језику у Мађарској од Алжбете Ухринове (Doc. Dr. Alžbeta Uhrinová, PhD., *mim. Prof.*), као и о рефлектовању климатских промена у књижевности 19. века у излагању Ане Иштван (Dr. Anna István, Мађарска). Погребним песмама у рукописним издањима нађеним у Кисачу бавила се Љубица Блаженцова (Mgr. Ľubica Blažencová, PhD.), стваралаштвом Јанка Јесенског Романа Калишова (Mgr. Romana Kališová), а поетиком Јана Поњичана Мартина Петерова (Mgr. Martina Péterová) (све три ауторке су из Словачке). Драмским темама су посвећена излагања Мирона Пукана (PhDr. Miron Pukan, PhD., Словачка), који је представио словачке инсценације драма Биљане Србљановић, и Ане Марић (мср Ана Марић, Београд), која се бавила анализом мотива ратова деведесетих у бившој Југославији идентификованих у драми Владиславе Фекете. Докторанткиња Клара Мадуњицка (Mgr. Klára Madunická, Словачка) имала је рад о присутности словачког редитеља Бранислава Кришке у српском позоришту, а докторанд Николај Желев (Николај Андреев Желев) из Бугарске упоредио је драму Коцурково (*Kocúrko*) са збирком фељтона *Бај Гањо* бугарског аутора Алека Константинова. Превазилажење стереотипног националног визуелног представљања словачког друштва је кроз приказ изложби уприличених након 2000. године приближио Роман Гајдош (Mgr. et MgrA. Roman Gajdoš, PhD., Словачка). Петер Толарович (Mgr. Peter Tollarovič, PhD., Словачка) се осврнуо на 90. годишњицу католичке модерне кроз генезу појма и актуелна истраживања. Широки лук од књижевног до превода правне терминологије обухватиле су анализе транслатолошке проблематике. Студенткиња Надежда Зеленина (Bc. Nadežda Zelenina, Словачка) проучавала је књижевни језик у транслатолошкој пракси, Рената Павлова (Mgr. Renáta Pavlová, PhD) из Немачке

се питала о уделу машинског превођења уметничких текстова, а Дијана Иванова (д-р Диана Иванова, Бугарска) указала је на препреке у судском превођењу. Стилистици популистичке реторике посветила се Алена Бохуњицка (Doc. Mgr. Alena Bohunická, PhD., Словачка), Рената Хлавата (PaedDr. Renáta Hlavatá, PhD., Словачка) истраживала је публицистичке жанрове у војвођанском контексту, док се Даша Цимерманова (Mgr. Dáša Cimermanová, Словачка) бавила проблемима у језичкој комуникацији приликом пружања саветодавних услуга у ситуацијама у вези са ратом у Украјини.

Трећег дана конференције могла су се пратити излагања у две паралелне секције. О словачком језику у три различите форме, интерактивној, кооперативној и метакомуникацијској, рад је имала Јана Каманова (PaedDr. Jana Kamanová, Словачка). Зузана Омар Харгашова (Mgr. Zuzana Omar Hargasova, PhD.) из Аустрије истраживала је препозиције у словачком језику, а Адела Исмајл Габрикова (Mgr. Adela Ismail Gabriková, PhD., Словачка) пријавила је рад о типовима текстова приликом стицања вештина писања на страном језику. Дениса Валкова (Mgr. Bc. Denisa Walková) из Чешке бавила се релацијом између чешког и словачког језика из аспекта српских бохемиста, а Кристина Павловићова (Dr. theol. Kristína Pavlovičová, PhD., Словачка) упоређивала је текст Мошовског *Komedie...Ruth* са библијским прототекстом. Јана Јухасова (doc. Mgr. Jana Juhásová, PhD., Словачка) саопштила је рад о едицији поезије издавачке куће *Скална ружа (Skalná ruža)* словачког песника Јураја Куњијака, чији је избор из поезије доступан и у српском преводу. Допринос књижевним истраживањима дао је Радослав Рафај (Mgr. Radoslav Raffaj, PhD.) из Београда излагањем о слици Србије у прози Ивана Међешија. Докторанткиња Барбора Злејшја (Mgr. Barbora Zlejšia, Словачка) фокусира се на критичку рефлексију доњоземских Словака у делу Штефана Крчмерија, Дана Хучкова (Mgr. Dana Hučková, CSc., Словачка) представила је мотиве социјалне периферије у драмском стваралаштву Владимира Хурбана Владимирова (ВХВ), Јулијана Вењова (Mgr. Juliana Veňová, Словачка) приближила је лингвистичка размишљања ВХВ, док је мср Марко Стојановић из Београда разматрао утицај бирократије у хабзбуршкој монархији на дефинисање етничких група и језика после 1848. године с обзиром на словачки контекст.

Домаћини конференције су гостима организовали превоз до Амбасаде Словачке Републике у Београду, где је првог дана уприличен свечани пријем, туристичку туру по центру Београда која је реализована другог дана и свечани завршетак конференције. Заинтересовани могу ближе да се упознају са представљеним истраживањима у Књизи апстраката са ове конференције, доступној на линку: <http://www.fl.bg.ac.rs/lang/sr/izdavacka-delatnost/>, у секцији Зборници. Издавање зборника са конференције организатори планирају до краја године. Међународна словакистичка конференција у Београду још једном је потврдила важност оваквих сусретања, како за неговање традиције и културе научног дискурса, тако и за подстицање нових истраживања.